

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 28/2011 vp

Valtioneuvoston selvitys sopimuksesta talousunionin vahvistamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ennakkokäsittely valtioneuvoston selvityksestä sopimuksesta talousunionin vahvistamisesta (E 122/2011 vp), jatkokirjelmästä 1. VNK 12.01.2012 ja jatkokirjelmästä 2. VNK 19.01.2012.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-erityisasiantuntija Meri Virolainen ja EU-erityisasiantuntija Tia Möller, valtioneuvoston EU-sihteeristö
- finanssisihteeri Marja Paavonen, valtiovarainministeriö
- professori Matti Pohjola.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Pankki
- valtiotieteen tohtori Peter Nyberg.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS JA JATKOKIRJELMÄT

Ehdotus

Sopimusluonnoksen tavoitteena on vahvistaa Euroopan talouden ohjauksjärjestelmää. Kyseessä olisi hallitustenvälinen sopimus, joka sitoisi euromaita mutta johon myös muut EU-maat voisivat liittyä.

Taloussääntöjen joukkoon esitetään lisättäväksi vuotuisen alijäämäkaton rinnalle julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyuden turvaaminen. Julkisen talouden rakenteellinen alijäämä esitetään lähtökohtaisesti rajattavaksi enintään 0,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta keskipitkällä aikavälillä. Vain jos jäsenmaan velkasuhde on merkittävästi alle 60 %, rakenteellinen alijäämä voi olla 1 % bruttokansantuotteesta. Kansalliseen lakiin tulee kirjata säännöt siitä automaattisesta mekanismista, jolla maat korjaavat rakenteellista rahoitusasemaansa, jos

ne poikkeavat merkittävästi tavoitteestaan tai siihen johtavalta sopeutumisuralta. Toisella sopimusosapuolella olisi oikeus nostaa kanne EU:n tuomioistuimessa ja pyytää komissiolta tilanteesta selvitys, mikäli se katsoo, ettei joku sopijapuolista noudata automaattista korjausmekanismia.

Sopimusluonnos sisältää lisäksi säännöksiä mm. jäsenmaiden tiedonantovelvollisuuksista, komission toimivaltuuksista sekä eurohuippukousten valmistelusta.

Eduskuntakäsittelyn aikana sopimusluonnoksesta on saatu uusi versio (3. sopimusluonnos), jota on kuvattu valtioneuvoston 2. jatkokirjelmässä (19.1.2012). Valiokunnan lausunnon artiklaviittaukset kohdistuvat 3. sopimusluonnokseen.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston asiantuntijakuulemisessa ja jatkokirjelmissä täsmentyneen kannan mukaan valtioneuvosto suhtautuu sopimuksen laatimiseen lähtökohtaisesti myönteisesti. Suomen kannalta on myönteistä, että talouspolitiikan kuria tiuken-

netaan ja valvontaa tehostetaan. Sopimusluonnos on monilta osin kehittynyt valtioneuvoston esittämien kantojen mukaiseen suuntaan.

Valtioneuvoston tarkempia kantoja on kuvattu kirjelmässä sekä 2. jatkokirjelmässä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT**Perustelut**

Euroalueen kriisi on tuonut selkeästi esille ne ongelmat, joihin ajaututaan tilanteessa, jossa yhteiseen valuuttaan sidotut maat eivät noudata talousvakautta turvaavaa sääntelyä. Kriisiytymisen syynä ei ole ollut sääntöjen vaan niiden noudattamisen puute. Suomi on yksi niistä harvoista EU-maista, joka on noudattanut sekä kasvu- ja vakaussopimuksen että EMU-sopimuksen ehtoja. Tästä on ollut selkeää hyötyä taloudellemme. Euroalueen epäsymmetrinen talouskasvu ja usean euromaan piittaamaton suhtautuminen sovituihin sääntöihin ovat johtaneet tilanteeseen, jossa joudumme tukemaan sääntöjä noudattamattomien jäsenmaiden talouksia.

Uudella sopimuksella pyritään osaltaan estämään vastaavanlaisen tilanteen uusiutuminen. Sopimuksella kiristettäisiin jonkin verran sääntelyä, mutta ennen kaikkea sen avulla tavoitellaan aiempaa selkeämpiä ja läpinäkyvämpiä toimintaperiaatteita samoin kuin varmuuden luomista sille, että yhdessä sovittuja sääntöjä jatkossa myös noudatetaan. Läpinäkyvyyden kannalta talousvaliokunta pitää tärkeänä, että eurohuippukokousten valmisteluun ja seurantaan luodaan selkeä, tasapuolisen päätöksenteon turvaava sääntelykehys. Uudella sääntelyllä olisi myös kytkös vireillä olevaan euroalueen pysyvää vakaussmekanismia (EVM) koskevaan sopimukseen. EVM:stä voidaan harkita annettavaksi rahoitusta vain niille jäsenvaltioille, jotka ovat sitoutuneet noudattamaan sopimuksen mukaista budjettikuria (3.2 artikla). Sopimus ei ole ratkaisu akuuttiin kriisiin, mutta sillä luodaan pohjaa euroalueen ja toivottavasti myös koko EU-alueen vakaammalle kehitykselle. Talousvalio-

kunta pitää sopimuksen tavoitteita kannatettavina.

Talousunionia esitetään vahvistettavaksi antamalla enemmän painoarvoa keskipitkän aikavälin vakaustavoitteelle. Lähtökohtana on, että kunkin maan rakenteellisen alijäämän pitäisi keskipitkällä aikavälillä olla alle 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jossa katsotaan, että tiukentuva sääntö on perusteltu. Oman taloutemme kestävyuden turvaamiseksi intressissämme on asettaa kansallinen tavoitteemme huomattavasti tätä tiukemmaksi. Valiokunta kuitenkin painottaa, että rakenteellisen alijäämän laskentamalli on epäselvä ja siihen liittyy epävarmuustekijöitä. Laskelma edellyttää arviota kansantalouden potentiaalisesta tuotannosta. Sen mittaamiseen ei ole kuitenkaan yhtä yksiselitteistä laskentatapaa. Valiokunta katsoo, että finanssipolitiikan kestävyysarvioinnin tehostamiseksi ja eri näkökulmien huomioon ottamiseksi on aiheellista harkita, toisivatko jäsenmaakohtaiset riippumattomista asiantuntijoista koostuvat finanssipoliittiset neuvostot lisäarvoa arviointiprosessiin.

Valiokunta pitää Suomen kannalta tärkeänä, että uusi sääntely turvaa mahdollisuuden reagoida myös taloutemme jyrkkiin muutoksiin, epäsymmetrisiin talouden taantumiin ja lamoihin. Taloutemme tuotantorakenne ja sen suuri vientiriippuvuus ja herkkyys maailmankaupan vaihteluille saattavat johtaa tilanteeseen, jossa Suomen talous ajautuu muusta EU-alueesta poiketen jyrkkään laskuun. Valtioneuvoston tapaan valiokunta painottaa tarvetta varmistaa, että sopimusluonnoksen 3 artiklan poikkeussäännöt mahdollistavat kansallisen suhdannepolitiikan,

elvytyksen ja työttömyysmenojen automaattisen kasvun taantumassa. Äkillisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen maan, joka on vuosien ajan pääsääntöisesti täyttänyt kasvu- ja vaussopimuksen ehdot, on voitava harjoittaa määräraikaisesti hyvinkin voimakasta suhdanne- ja työllisyyspolitiikkaa.

Nyt asetettavien ja jo olemassa olevien sääntöjen noudattamista on valvottava tarkoin kohdemaasta riippumattomalla tavalla. Maat, jotka eivät noudata sääntelyä, on saatettava sanktioinnin ja tiiviimmän ohjauksen avulla korjaamaan tilanne yhteisten sääntöjen mukaiseksi. Kansallista talouspolitiikkaa rajoittavat toimet tulee kohdistaa vain niihin maihin, jotka eivät noudata sovittuja sääntöjä. Sääntelyllä ei saa pyrkiä talouspoliittisen päätöksenteon siirtoon niiltä mailta, jotka täyttävät tämän sopimuksen ehdot.

Kansallisten talousarvioiden mahdollisimman automaattinen korjausmekanismi (3 artikla) muodostaa olennaisen osan uutta sopimusta. Siitä säädettäisiin kansallisesti komission myöhemmin ehdottamien suuntaviivojen pohjalta. Valiokunta katsoo, että automaattinen korjausmekanismi on keskeinen osa sopimusta ja sen toimintaperiaatteista on aiheellista saada lisäselvitystä jo tässä vaiheessa.

Valiokunta korostaa, että kriisistä ulospääsyn ja tulevan talousvakauden olennaisena edelly-

tyksenä on kilpailukyvyn parantaminen. Tähän liittyvät kirjaukset jäävät sopimuksessa valitettavan yleiselle tasolle. Kilpailukyvyn merkitys ja siihen panostamisen tarve tulee nostaa sopimuksessa painotetummin esille.

Sisällöltään ja tarkoitukseltaan täsmennyttämiä jäävät myös kirjaukset 11 artiklan (ennakkokeskustelu laajoista kansallisista talousuudistuksista) ja 13 artiklan (kansallisten valiokuntien ja Euroopan parlamentin väliset keskustelut) osalta. Valtioneuvoston tapaan valiokunta pitää tärkeänä varmistaa, ettei sopimusluonnoksen (6 artikla) joukkovelkakirjojen liikkeellelaskua koskevan ennakkoraportointivelvoitteen voida tulkita valmistelevalle eurobondien käyttöönottoa.

Jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että sopimus sisältää osin päällekkäistä sääntelyä jo voimassa olevien säännösten kanssa. Tältä osin on varmistettava, ettei sääntely johda tulkintaongelmiin.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps
Harri Jaskari /kok
Pia Kauma /kok (osittain)
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /kok
Jari Myllykoski /vas
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Juha Sipilä /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Perussuomalaiset kannattavat talouskurin tiukentamista, mutta emme voi kuitenkaan hyväksyä nyt ehdotettua sopimusta, jossa talouskurin varjolla annetaan tarpeettomasti pois Suomen talouspoliittista itsenäisyyttä. Suomi ei tarvitse kriisimaiden tavoin EU:ta tai komissiota vahvistamaan markkinoiden luottamusta siihen, että Suomi harjoittaa vastuullista talouspolitiikkaa. Suomen valtiovelan korkotaso on historiallisen alhaalla, ja suurin uhka luottoluokituksen laskulle sekä korkotason nousulle ei ole julkisen sektorin liiallinen alijäämä, vaan Suomen jäsenyys euroalueessa.

Nyt ehdotettu uusi budjettikurin mittari, rakenteellinen alijäämä, on perussuomalaisten mielestä oikein toteutettuna parempi budjettikurin mittari kuin vakaus- ja kasvusopimuksen 3 %:n alijäämärajoite. Rakenteellinen alijäämä on kuitenkin täysin teoreettinen konsepti, jota voidaan helposti manipuloida ylioptimistisilla talousennusteilla. Erityisen ongelmalliseksi tämän tekee se, että rakenteellisen alijäämän arviot on tarkoitus tehdä kansallisella tasolla, joten arvioiden riippumattomuus on hyvin kyseenalaista. Nyt ehdotetussa sopimuksessa mainitaan myös, että "poikkeuksellisissa taloudellisissa olosuhteissa" alijäämärajat voidaan rikkoa. Poikkeukselliset taloudelliset olosuhteet ovat hyvin tulkinnanvaraisia, mikä vesittää sääntöjen käytännön merkityksen täysin. Kyse ei ole juridisesta, vaan poliittisesta tulkinnasta, ja itse asiassa monet asiantuntijat pitävät jo tämänhetkisiä taloudellisia olosuhteita eri Euroopan maissa tällä tavalla poikkeuksellisina. Onhan vakausjärjestelyiden perustamistakin eli sitä, että rahaliiton jäsenet ottavat vastuuta toistensa lainoista, perusteltu jo alun alkaenkin poikkeuksellisilla olosuhteilla, jolloin saatiin kierrettyä EU:n omia perussopimuksia. Näin ollen ei ole mitään tietoa siitä, milloin budjettikurisäännökset astuisivat käytännössä voimaan. Kun ottaa huomioon euroalueen valtioiden synkän histo-

rian omien sääntöjen tulkinnassa ja noudattamisessa, ei ole ihme, että ehdotettujen sääntöjen tulkinnanvaraisuutta on voimakkaasti kritisoinut jopa EKP:n johtajistoon kuuluva Jörg Asmussen.

Perussuomalaiset haluaisivat myös kiinnittää huomiota siihen, että Suomen kaltaiselle pienelle taloudelle nyt ehdotetun kaltaiset alijäämä-säännökset eivät sovi lähellekään yhtä hyvin kuin Saksan ja Ranskan tapaisille suurille talouksille. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että talouden pienuus ja riippuvuus yksittäisistä toimialoista kasvattaa suhdannevaihtelujen syvyyttä ja julkisen sektorin alijäämän vaihtelua. Tämän takia todennäköisyys, että Suomen julkisen sektorin alijäämä rikkoo jonkin mielivaltaisesti asetetun rajan, on huomattavasti suurempi kuin vastaava todennäköisyys Saksan tai Ranskan kohdalla. Täten Suomen voi olla joskus tulevaisuudessa pakko harjoittaa syvässä taantumassa talouspolitiikkaa, joka pahentaa taantumaa, vaikka Suomen julkisen sektorin velkataakka olisikin alhainen.

Perussuomalaisten mielestä on myös kyseenalaista, ovatko nyt ehdotetut sanktiot sääntöjä rikkoville valtioille toimivia. Sakkojen jakaminen jo ylivelkaantuneelle valtiolle vain pahentaisi sen velkaongelmaa, ja toisaalta sakko on niin pieni (0,2 % BKT:stä), että se tuskin estää vastuuttoman talouspolitiikan harjoittamista hyvinä aikoina.

Sopimuksessa on myös kohtia, kuten joukko-velkakirjojen liikkeellelaskun ennakkoraportointi ja erilaiset keskustelukerhot, jotka viittaavat liittovaltiokehityksen vauhdittamiseen, koska kyseisillä toimenpiteillä ei vaikuttaisi tämänhetkisessä tilanteessa olevan relevanttia merkitystä. Käytännössä siis luodaan alustavaa rakennetta myöhemmille toimivallansiirroille jäsenmailta unionille. Perussuomalaiset pitävät maamme talouspoliittisen vallan siirtoa Brysselin byrokraateille epäedullisena suomalaisille ja eivät näin ollen voi sitä hyväksyä. Tähän liit-

tyen perussuomalaiset haluaisivatkin kiinnittää huomiota esimerkiksi tuoreeseen tutkimukseen, jossa on havaittu taloudellisen päätäntävällän hajauttamisen vähentävän tuloeroja¹. Onkin varsin kummallista, jos tuloerojen kasvusta huolestunut vasemmisto kannattaa sopimusta, jonka seurauksena Suomen tuloerot todennäköisesti kasvaisivat.

Perussuomalaiset haluaisivat myös muistuttaa, että ilman talouskasvua yksikään valtio ei selviä velkataakastaan. Euroalueen velkaongelmien ratkaisussa keskeisessä roolissa onkin talouskasvun ja kilpailukyvyyn parantaminen. Sopimus ei edistä kumpaakaan. Pikemminkin päinvastoin, sillä heikosti rakennettujen alijäämäsäännösten voidaan katsoa vaarantavan tietyissä suhdanteissa Suomen kaltaisten pienten maiden järkevän talouspolitiikan harjoittamisen.

EVM:n sanotaan pystyvän toimimaan tehokkaasti vain tämän sopimuksen turvin, mutta kun sopimusta katsoo, se ei näytä tuovan sellaista taloudellista kuria Eurooppaan, joka takaisi esimerkiksi Suomen taloudellisen turvallisuuden. Kyse on Euroopan hivuttamisesta askel kerrallaan kohti liittovaltiota. Perussuomalaiset eivät hyväksy EVM:ää, ja koska tämä hallitustenvälinen talousunioni perustettaisiin käytännössä takaamaan EVM:n toimintaa, emme näe mahdolliseksi myöskään talousunionisopimuksen hyväksymistä. EVM ei kykenisi toimimaan edes tämän sopimuksen turvin, mutta sopimus veisi

¹ Tselios, Vassilis, Andrés Rodríguez-Pose, Andy Pike, John Tomaney ja Gianpiero Torris (2011) "Income inequality, decentralisation and regional development in Western Europe", IMDEA working paper 2011/16.

unionin kohti liittovaltiota. Suomen poisjäänti ei myöskään kaada koko sopimusta, sillä se on hallitustenvälinen sopimus eikä perussopimusmuutos. Sopimus voidaan tarvittaessa saattaa voimaan ilman ongelmia pienemmälläkin osallistujajoukolla, aivan kuten EVM.

Perussuomalaiset paheksuvat sitä, että tämän mittaluokan asia yritetään runnoa kiireellä läpi kesken eduskunnan istuntotauon. Kaiken lisäksi valiokunnat eivät ole saaneet nähdä lopullista sopimusversiota, eikä pohjapapereitakaan ole suomennettu. Herää kysymys, käykö tässä samalla tavalla kuin ERVV:stä päätettäessä, jolloin osa muiden puolueiden kansanedustajista ei äänestäessään ymmärtänyt, mistä oikeastaan oli sovittu.

Perussuomalaisten mielestä Suomella nyt on todellinen mahdollisuus hypätä pois vuorensiinä törmäävästä junasta, säästää miljardeja veronmaksajien euroja ja säilyttää nykyisenkaltainen budjettivalta Suomen eduskunnalla. Halutessaan Suomi voisi yksin säätää kansallisella tasolla vastaavantapaiset, mutta paremmin Suomelle sopivat alijäämäsäännökset ilman budjettivallan luovutusta. Tällöin ei ongelmaksi muodostuisi Matti Pohjolan lausunnossaan mainitsema finanssipoliittisten sääntöjen epädemokraattisuus.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä yhdy valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2012

Kaj Turunen /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps